

Academic Leadership of Primary School Administrators in Tak Province

Jaruwon Gansub^{1*} and Suphaphon Kittiratchadanon¹

¹Faculty of Education, Northern College, Thailand

*Corresponding author. E-mail: jaruwan.gan@northern.ac.th

ABSTRACT

This study aims to investigate 1) the level of academic leadership and 2) the relationship between academic leadership and the effectiveness of academic administration among primary school administrators in Tak Province. The sample consists of 274 teachers from primary schools in Tak Province under the Office of Basic Education Commission, Tak Area 1. This research is quantitative, using a questionnaire as the research instrument. The statistical methods used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation analysis using Pearson's correlation coefficient. The research findings revealed that 1) the overall academic leadership of primary school administrators was at a high level, with the average values ranked from highest to lowest as follows: promoting an academic atmosphere, promoting teaching management, setting goals and missions, and providing professional development, respectively. 2) The correlation coefficient between academic leadership and the effectiveness of academic administration among school administrators found that one variable of academic leadership, namely promoting an academic atmosphere, was significantly related to the effectiveness of academic administration at the .05 level ($r = .15$).

Keywords: Academic Leadership, Academic Administration, Administrators

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก

จารุวรรณ แก่นทรัพย์^{1*} และ สุภาภรณ์ กิตติธัญญานนท์¹

¹คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ประเทศไทย

*Corresponding author. E-mail: jaruwan.gan@northern.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 274 คน การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ด้านการกำหนดเป้าหมายและภารกิจ และด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ตามลำดับ 2) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการจำนวน 1 ตัวแปร คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .15$)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, การบริหารงานวิชาการ, ผู้บริหาร

© 2026 BRJ: Bodhisatva Review Journal

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างหลากหลายและรวดเร็วในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านการศึกษา และด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งสามารถเชื่อมโยงประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน ทำให้การสื่อสารด้วยข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้โลกเหมือนไร้พรมแดน ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงและสร้างขีดความสามารถในการพึ่งตนเอง และการแข่งขันจากข้อมูลข่าวสารที่มีอย่างหลากหลาย สามารถแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการแข่งขันที่รุนแรงของภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ในปัจจุบันส่งผลกระทบโดยตรงต่อการอยู่รอดในองค์กร หากองค์กรใดสามารถยืนหยัดอยู่ได้ องค์กรนั้นจะต้องมีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ตลอดจนมีความรู้ความสามารถ ในอันที่จะพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระณัฐภูมิ พันทะลี, 2563)

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นปัจจัยหนึ่งในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่จะทำให้เด็กไทยมีผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานสูงขึ้น โดยผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสถานศึกษา การที่สามารถบริหารจัดการศึกษาให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความภาวะผู้นำทางวิชาการ จึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะสามารถนำพาคณะครูและบุคลากรสู่การเป็นเลิศด้านวิชาการ ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาเข้าสู่คุณภาพและเป็นสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ (กาญจนา สุระคำ, 2562) การมีภาวะผู้นำทางวิชาการจึงเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะต้องดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ

ในการจัดการศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูและบุคลากร และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามความมุ่งหมายของหลักสูตร (พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ, 2561)

ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีความเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญในการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีลักษณะแตกต่างจากองค์กรโดยทั่วไป เพราะองค์กรโดยทั่วไปนั้นจะมีจุดมุ่งหมายและพันธกิจที่ไม่ซับซ้อนเท่ากับองค์กรทางการศึกษา สำหรับองค์กรทางการศึกษานั้นนอกจากจะมีจุดมุ่งหมายและพันธกิจเหมือนองค์กรทั่วไปแล้ว องค์กรทางการศึกษาหรือสถานศึกษานั้นต้องมีเป้าหมายหลักคือการจัดการศึกษา ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายทั้งสองประการนี้ เพื่อทำให้องค์กรบรรลุทั้งเป้าหมายของการบริหารองค์กรและบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา คือ การบรรลุถึงคุณภาพของนักเรียน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของตนเองว่า มีอยู่อย่างใดบ้าง มีจุดแข็ง จุดอ่อน และจุดที่ควรพัฒนาอย่างไร ซึ่งคุณสมบัติข้อแรกๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียนควรตรวจสอบตนเองก็คือ การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Vision) ผู้บริหารโรงเรียนสามารถมองเห็นภาพอนาคตของสถานศึกษา เป็นภาพที่มีความเฉพาะเจาะจง และสามารถบรรลุถึงเป้าหมายได้ ความสามารถหยั่งรู้ถึงก้าวต่อ ๆ ไปของสถานศึกษานั้น ถือเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้นำ เมื่อสามารถสร้างภาพอนาคตได้ชัดเจนแล้ว ต้องนำสู่การเผยแพร่แก่คณะครูและผู้ร่วมงานอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและเกิดการยอมรับ หากจะต้องมีการปรับเปลี่ยนก็เป็นความเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของทุกคนในสถานศึกษา จึงจะมีผลทำให้ทุกคนรวมพลังเพื่อปฏิบัติตามวิสัยทัศน์นั้น ขณะเดียวกันก็อาจจะนำวิสัยทัศน์นั้นไปปฏิบัติด้วยตนเอง งานวิจัยหลายเรื่องในปัจจุบันต่างยืนยันว่า วิสัยทัศน์เป็นสิ่งสำคัญจำเป็นของผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความชัดเจนและมุ่งมั่นอนาคต มีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นนักพัฒนาอยู่เสมอ และเป็นผู้นำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ประสิทธิ์ ไชยศรี, 2567)

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านการศึกษาของจังหวัดตาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติ (O-net) ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับชาติ มีโรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนตั้งแต่ 120 คน ลงมา) มากกว่าร้อยละ 50 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย เทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่สามารถใช้ได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์มีภูเขาสูง มีพื้นที่ห่างไกล มีความหลากหลายชาติพันธุ์ และใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก, 2567) ส่งผลให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก มีปัญหาในการติดต่อสื่อสาร การส่งงานบางเรื่องมีความล่าช้า การคมนาคมไม่สะดวก การติดต่อสื่อสารด้วยระบบเทคโนโลยี ยังทำได้ค่อนข้างจำกัด สภาพความพร้อมของเครื่องมือในสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันทั้งจำนวนและความทันสมัย ทำให้เกิดปัญหาการบริหารงานวิชาการ และอุปสรรคการบริหารจัดการในสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดมุมมองด้านการแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านบริหารทางวิชาการให้บรรลุตามเป้าหมายก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ สหสัมพันธ์ (Quantitative Correlational Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 932 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1, 2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 274 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) แล้วดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) โดยแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนประชากร (คน)	ร้อยละ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
โรงเรียนขนาดเล็ก	318	34.12	93
โรงเรียนขนาดกลาง	401	43.03	118
โรงเรียนขนาดใหญ่	213	22.85	63
รวม	932	100.00	274

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการ และแบบสอบถามประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในฐานะผู้รับรู้อาการภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามการรับรู้ของครู จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดเป้าหมายและภารกิจ 2) ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และ 4) ด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อมูลประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการนิเทศการศึกษา และ 4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale)

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ โดยดำเนินการ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนำมากำหนดเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา

3.2 มีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ช่วงค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษาและการวิจัยทางการศึกษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 5 คน

3.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มครูโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัด กำแพงเพชร จำนวน 30 คน โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .891

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และให้ทางโรงเรียนเก็บ รวบรวมข้อมูลส่งกลับภายใน 15 วัน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 274 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ครบถ้วน จำนวน 274 ฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

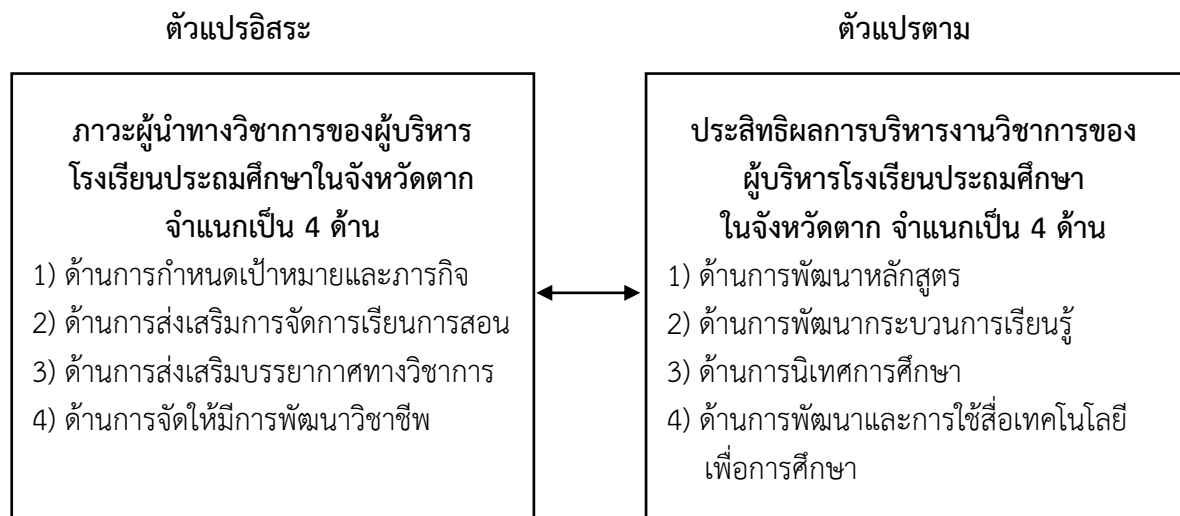
การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยดำเนินการดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย วุฒิการศึกษา และขนาด โรงเรียน โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตากโดยรวม และรายด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก โดยใช้สถิติวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson' s product-moment correlation coefficient)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ด้านการกำหนดเป้าหมายและภารกิจ และด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
1. ด้านการกำหนดเป้าหมายและภารกิจ	4.12	0.56	มาก
2. ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน	4.26	0.51	มาก
3. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	4.31	0.49	มาก
4. ด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ	4.05	0.58	มาก
รวม	4.19	0.54	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, $SD = 0.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.31$, $SD = 0.49$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.26$, $SD = 0.51$) ด้านการกำหนดเป้าหมายและภารกิจ ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.56$) และด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.58$) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการและตัวแปรประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

ตัวแปร	Y	X1	X2	X3	X4
ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ (Y)	1.00				
ภาวะผู้นำด้านการกำหนดเป้าหมายและภารกิจ (X1)	.02	1.00			
ภาวะผู้นำด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน (X2)	.11	.18*	1.00		
ภาวะผู้นำด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ (X3)	.15*	.22	.21*	1.00	
ภาวะผู้นำด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ (X4)	.08	.16*	.18*	.23*	1.00

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ (X4) กับด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ (X3) ($r = .23$) ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ พบว่า ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ (X3) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .15$) ทั้งนี้แม้จะมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นี้ อยู่ในระดับต่ำ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ด้านการกำหนดเป้าหมายและภารกิจ และด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ตามลำดับ สอดคล้องกับ ธนิต รัตนศักดิ์ดา (2565) และ ฉัตรชัย จันทา (2563) ที่พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน และยังสอดคล้องกับ นฤมล ดวงพิมพ์ และยุทธศาสตร์ กงเพชร (2568) ที่พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวพร จิมขุนทด และอาคม อึ้งพวง (2567) ที่พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดีจิตลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ จุฑารัตน์ นิรันดร์ และคณะ (2567) ที่พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ นิรมล แก้วศรี และกฤตภูมิ กิตติฐานัส (2567) ที่พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพูดคุยและสะท้อนพฤติกรรมกับครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการสนับสนุนให้มีการพัฒนาทางวิชาชีพ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร รวมทั้งสิ้น

10 ค่า มีค่าบวกทั้ง 10 ค่า และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 7 ค่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าอยู่ระหว่าง .02 ถึง .23 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพและด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($r = .23$) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรที่มีค่าต่ำสุด คือ ด้านการจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ และด้านการกำหนดเป้าหมายและภารกิจ ($r = .16$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการ จำนวน 1 ตัวแปร คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .15$) จะเห็นว่า ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .15$) อย่างไรก็ตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นี้อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งบ่งชี้ว่ายังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการนอกเหนือจากภาวะผู้นำทางวิชาการเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับ กัญญวรา เครื่องพาที (2556) ที่พบว่า ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และสอดคล้องกับ โกวิท บุญด้วง และคณะ (2564) พบว่า ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศวิชาการของสถานศึกษาเป็นหนึ่งในมิติสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีความเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ดวงพิมพ์ และยุทธศาสตร์ กงเพชร (2568) ที่พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบว่า สมมติฐานการวิจัยได้รับการสนับสนุนบางส่วน กล่าวคือ จากตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการทั้ง 4 ด้าน มีเพียง 1 ด้านที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($r = .15$) แม้ว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะอยู่ในระดับต่ำ แต่ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาวิชาการเป็นมิติที่สำคัญที่สุดของภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก คุณูปการสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ คือการให้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในพื้นที่ห่างไกลที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่ลักษณะเดียวกันได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ เป็นมิติของภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการมากที่สุด หน่วยงานต้นสังกัดจึงควรจัดโครงการอบรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารโรงเรียน โดยเน้นทักษะการสร้างและบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การตรวจเยี่ยมชั้นเรียน การกำหนดแนวปฏิบัติที่ส่งเสริมการเรียนการสอน และการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานการจัดการศึกษา

2.2 เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่พบอยู่ในระดับต่ำ ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ เช่น การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป รวมถึงบริบทเฉพาะของโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชายแดน เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉพาะในมิติด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อนำไปปรับใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เครือพาที. (2556). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- กาญจนา สุระคำ. (2562). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- โกวิท บุญด้วง, กฤษณะ ดาราเรือง และสมศักดิ์ สุภีรักษ์. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(3), 125–136.
- จุฑารัตน์ นรินทร์, พรหมพิริยะ พนาสนธิ์ และประพจน์ แยมิม. (2567). ภาวะผู้นำทางวิชาการกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา, 6(2), 553-562.
- ฉัตรชัย จันทา. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครพนม. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- ชวพร จิมขุนทด และอาคม อึ้งพวง. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา, 6(3), 383-396.
- ธนิต รัตนศักดิ์ดา. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก).
- นฤมล ดวงพิมพ์ และยุทธศาสตร์ กงเพชร. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา, 7(2), 273-282.
- นิรมล แก้วศรี และกฤตภูมิ กิตติฐานัส. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา, 6(2), 433-446.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประสิทธิ์ ไชยศรี. (2567). บทบาทของผู้นำทางการบริหารการศึกษาในยุคใหม่. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 7(3), 1088–1102.
- พระณัฐวุฒิ พันทะลี. (2563). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตกลุ่มแม่น้ำโขง, 3(2), 44–55.

พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. (2568). ข้อมูลอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู (สายงานการสอน). สืบค้นจาก <https://personnel.takesa1.go.th/2-2568.pdf>.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก. (2567). รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. ตาก: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.